

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 14 marca 2022 r.

Sąd Okręgowy Warszawa - Praga w Warszawie VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSO Monika Roslan-Karasińska

Protokolant: sekr. sądowy Marta Jachacy

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 14 marca 2022 r. w Warszawie

sprawy I. S.

przeciwko Dyrektorowi Zakładu Emerytalno-Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji w W.

o wysokość emerytury policyjnej i policyjnej renty inwalidzkiej

na skutek odwołania I. S.

od decyzji Dyrektora Zakładu Emerytalno-Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 25 lipca 2017 r. Nr: (...) (...) (...)

zmienia zaskarżoną decyzję z dnia 25 lipca 2017 r. Nr: (...) (...) (...) w ten sposób, że zobowiązuje Dyrektora Zakładu Emerytalno-Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji w W. do przeliczenia emerytury I. S. poczynając od dnia 1 października 2017 roku z pominięciem art. 15c w zw. z art. 32 ust. 1 pkt. 1 Ustawy z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Służby Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (Dz. U. z 2016 r. poz. 708) w brzmieniu nadanym w ustawie z dnia 16 grudnia 2016 roku o zmianie ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Służby Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (Dz. U. z dnia 30 grudnia 2016 roku).

UZASADNIENIE

I. S. 29 sierpnia 2017 r. złożyła za pośrednictwem organu rentowego do Sądu Okręgowego w Warszawie odwołanie od decyzji Dyrektora Zakładu Emerytalno-Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji z 25 lipca 2017 r. nr ewid. (...) w przedmiocie ponownego ustalenia emerytury policyjnej w oparciu o znowelizowane przepisy ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji i innych służb. Odwołująca zarzuciła skarżonej decyzji naruszenie przepisów ustawy z 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Straży Marszałkowskiej, Służby Ochrony Państwa, Państwowej Straży Pożarnej, Służby Celno-Skarbowej i Służby Więziennej oraz ich rodzin. Jednocześnie wskazała, że decyzja godzi w podstawowe prawa człowieka ustanowione w Konstytucji RP oraz aktach prawa międzynarodowego, których Rzeczypospolita Polska jest stroną. (odwołanie k. 3-4 a. s.).

W odpowiedzi na powyższe odwołanie z 17 maja 2018 r. Dyrektor Zakładu Emerytalno-Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji wniósł o jego oddalenie. W ocenie organu rentowego, skarżona decyzja została wydana zgodnie z zasadami obliczania wysokości emerytury, określonymi w art. 15c w zw. z art. 32 ust. 1 pkt 1 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy oraz w oparciu o informację o przebiegu służby ubezpieczonej, sporządzonej przez Instytut Pamięci Narodowej 26 kwietnia 2017 r., Nr (...), z której wynika, że odwołująca w okresie od 10 listopada 1976 r. do 10 maja 1990 r. pełniła służbę na rzecz totalitarnego państwa, o której mowa w art. 13b ww. ustawy. W związku z powyższym, zaskarżoną decyzją organ emerytalno-rentowy dokonał ponownego przeliczenia przysługującego odwołującej świadczenia. Organ emerytalny, odnosząc się do zarzutów konstytucyjności decyzji podniósł, że ustawa w czasie obowiązywania korzysta z domniemania konstytucyjności i w związku z tym jest on zobowiązany do stosowania jej przepisów.(odpowiedź na odwołanie- k. 6-9 a. s.)

Na wniosek Sądu Okręgowego w Warszawie, postanowieniem z 16 maja 2019 r. sygn. akt (...) AUo 2905/19 Sąd Apelacyjny w Warszawie (...) Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyznaczył do rozpoznania sprawy Sąd Okręgowy Warszawa-Praga w Warszawie na podstawie art. 44 k.p.c. (k. 24 a. s.).

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

I. S. urodził się (...) w W.. Posiada wykształcenie wyższe– ukończyła studia w Instytucie (...) na Uniwersytecie (...) z uprawnieniami tłumacza języka niemieckiego.(bezsporne).

12 sierpnia 1976 r. I. S. zwróciła się z podaniem do Dyrektora Departamentu Kadr Ministerstw Spraw Wewnętrznych o przyjęcie do pracy na stanowisko tłumacza w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych w charakterze funkcjonariusza. Po pozytywnym rozpatrzeniu podania, z dniem 10 listopada 1976 r. została przyjęta do pracy w organach bezpieczeństwa Ministerstwa Spraw Wewnętrznych na stanowisko młodszego inspektora Wydziału (...) Departamentu (...) Ministerstwa Spraw Wewnętrznych w roli tłumacza z języka niemieckiego i rosyjskiego. W 1978 r. Odwołująca odbyła kurs oficerski w Wyższej Szkole (...) w L. i zdała egzamin na oficera Milicji Obywatelskiej. W 1981 r. została mianowana inspektorem w Wydziale (...) Departamentu (...) Ministerstwa Spraw Wewnętrznych. W 1985 r. ubezpieczona odbywała sześciomiesięczny staż naukowy w Szwajcarii pod legendą pracowników Ministerstwa Spraw Zagranicznych. 10 maja 1990 r. ubezpieczona na swój wniosek została przeniesiona do pracy w Instytucie (...) Ministerstwa Spraw Wewnętrznych. (podanie, wniosek personalny o przyjęcie do służby, karta przebiegu służby, wniosek personalny o podwyższenie dodatku za znajomość języka niemieckiego, świadectwo złożenia egzaminu na oficera Milicji Obywatelskiej, rozkaz personalny z 14 sierpnia 1985 r. nr (...), raport z wnioskiem o przeniesienie do pracy w Instytucie (...), karta przeniesienia - nienumerowane akta osobowe funkcjonariuszki I. S. z archiwum IPN- k. 77 a. s.).

Podczas pełnienia służby, odwołująca zajmowała się tłumaczeniami z języka niemieckiego oraz rosyjskiego dokumentów dla potrzeb resortu spraw wewnętrznych. Opanowała zagadnienia z zakresu eksploatacji techniki operacyjnej. I. S. podnosiła kwalifikacje zawodowe, związane ze znajomością języków obcych oraz poszerzała umiejętności pracy operacyjnej. Ubezpieczona obsługiwała urządzenia techniki operacyjnej w przedmiocie rejestracji rozmów, tłumaczenia materiałów fonograficznych i tekstów oraz ich opracowywania. Efektywnie tłumaczyła materiały obcojęzyczne, wykorzystywane przez resort w sprawach politycznych i operacyjnych. Praca ubezpieczonej była ceniona przez przełożonych, którzy podkreślali samodzielność, wydajność i inicjatywę odwołującej, a także zaangażowanie w uczestnictwo w delegacjach krajowych resortu. Podczas służby opanowała umiejętność porozumiewania się językiem francuskim. Reprezentowała jednostkę pracy na zewnątrz. Przełożeni podkreślali poczucie odpowiedzialności i staranność wykonywania zadań przez odwołującą, przez co była uznawana za przodującego pracownika swojego wydziału. Z biegiem lat pracy, ubezpieczona uzyskiwała kolejne stopnie służbowe, skończywszy na stopniu kapitana. Odwołująca w swojej pracy nie zajmowała się pozyskiwaniem źródeł osobowych oraz prowadzeniem technik rozpoznawczych w zakładach pracy. Wykonywane tłumaczenia przekazywała swojemu przełożonemu. Tłumaczone informacje dotyczyły treści nieoficjalnych, a także wiadomości ogólnie dostępnych. Pracę tłumacza kontynuowała od 1990 r. w Instytucie (...), gdzie zajmowała się tłumaczeniem artykułów naukowych i popularnonaukowych na potrzeby biegłych kryminalistki sądowej. Do 2006 roku ubezpieczona pracowała w

Interpolu, po czym przeszła na policyjną emeryturę. (wniosek personalny o podwyższenie dodatku za znajomość języka niemieckiego, charakterystyka służbowa z 30 października 1979 r., charakterystyka służbowa z 12 października 1981 r., wniosek personalny o przyznanie dodatku służbowego, wniosek personalny o mianowanie inspektorem, karta przeniesienia -nienumerowane akta osobowe funkcjonariuszki I. S. z archiwum IPN-k. 77 a. s., zeznania odwołującej- k. 80-81 a. s., zestawienie wysługi lat ubezpieczonej- k. 4 a. r.)

Decyzją Dyrektora Zakładu Emerytalno-Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji z 3 kwietnia 2006 r. nr ewid. (...) odwołującej przyznano prawo do emerytury policyjnej od 28 lutego 2006 r. Wysokość emerytury na dzień jej przyznania ustalono w kwocie 5 764,45 zł. Wypłatę emerytury zawieszono z uwagi na pobieranie rocznego uposażenia, wynikającego z art. 117 ustawy o Policji w okresie od 1 marca 2006 r. do 28 lutego 2007 r. Wypłatę emerytury podjęto 1 marca 2007 r.(decyzja Dyrektora ZER MSWiA z 3.04.2006 r.-k.1 a. r.)

Świadczenie I. S. zostało obniżone w 2009 r. na skutek ustawy nowelizującej ustawę zaopatrzeniową. Ubezpieczona nie odwołała się wówczas od decyzji organu rentowego. Na dzień 1 marca 2017 r. wysokość przysługującej odwołującej emerytury policyjnej wynosiła 6 471,60 zł (zeznania odwołującej- k.80-81 a. s., decyzja Dyrektora ZER MSWiA z 27.02.2017 r. k. 2 a. r.,).

Pismem z 26 kwietnia 2017 r. Instytut Pamięci Narodowej poinformował Zakład Emerytalno-Rentowy MSWiA, że na podstawie posiadanych akt osobowych ustalono, iż I. S. w okresie od 10 listopada 1976 r. do 10 maja 1990 r. pełniła służbę na rzecz totalitarnego państwa, o której jest mowa w art. 13b ustawy z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Służby Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (informacja o przebiegu służby z 8.03.2017 r.- k. 3 a. r.).

W związku z powyższym, Dyrektor Zakładu Emerytalno-Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji wydał w dniu 25 lipca 2017 r. decyzję nr ewid. (...), na mocy której, w oparciu o art. 15c w zw. z art. 32 ust. 1 pkt 1 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy, ustalił wysokość emerytury I. S. w kwocie 2.069,02 zł. (decyzja Dyrektora ZER MSWiA z 25.07.2017 r.- k. 6 a. r.).

Sąd ustalił powyższy stan faktyczny na podstawie materiału dowodowego zgromadzonego w aktach sprawy, w tym w aktach organu rentowego oraz aktach służbowych odwołującej z okresu pracy w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych w latach 1976-1990. Dokumenty, na których Sąd oparł swoje ustalenia, zasługiwały w całości na uwzględnienie. Ich wiarygodności w toku postępowania sądowego nie kwestionowała ani odwołująca, ani organ rentowy. Dodatkowo, ustalając stan faktyczny, Sąd uwzględnił jako wiarygodne zeznania odwołującej, która w sposób szczegółowy opisała przebieg służby oraz zadania jakie wykonywała. Wobec powyższego, Sąd uznał ustalone fakty za wystarczające do wydania rozstrzygnięcia w niniejszej sprawie.

Sąd postanowieniem wydanym na rozprawie w dniu 14 marca 2022 r. pominął wniosek dowodowy organu rentowego zawarty w piśmie procesowym z dnia 2 marca 2022 r. o wystąpienie do IPN Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu o potwierdzenie prawidłowości informacji o przebiegu służby odwołującej w związku z uchwałą Sądu Najwyższego z dnia 16 września 2020 r., sygn. akt III UZP 1/20, w tym wskazanie podstaw faktycznych i prawnych w oparciu o które IPN zaliczył służbę ubezpieczonej w kategoriach wymienionych w art. 13b ustawy zaopatrzeniowej, oznaczających służbę na rzecz totalitarnego państwa. W ocenie Sądu, kopie dokumentów udostępnionych przez IPN w sposób pełny i kompleksowy przedstawiają zakres czynności, który wykonywała ubezpieczona w spornym czasie. Co znamienne, obecny na rozprawie pełnomocnik Zakładu nie wniósł żadnych zastrzeżeń co do decyzji Sądu o pominięciu wniosku dowodowego. W związku z tym ewentualne dokonanie dodatkowych ustaleń w tym zakresie nie byłoby przydatne dla rozstrzygnięcia w rozpatrywanej sprawie i dążyłoby jedynie do nieuzasadnionego przedłużenia postępowania sądowego. Reasumując, na podstawie art. 235⁽²⁾ § 1 pkt 3 i 5 k. p. c. wniosek dowodowy organu rentowego został pominięty.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Odwołanie było zasadne.

Istniejący stan faktyczny pomiędzy stronami procesu nie był kwestionowany w toku postępowania sądowego. Przedmiot sporu dotyczył rozważenia, czy organ rentowy zasadnie na podstawie art. 15c w zw. z art. 32 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej, Służby Więziennej oraz ich rodzin (Dz. U. z 2016 r., poz. 708 z późn. zm.) zwanej dalej „ustawą zaopatrzeniową” dokonał obniżenia emerytury policyjnej. Odwołująca zarzucała decyzji oparcie rozstrzygnięcia merytorycznego, dotyczącego jej emerytury policyjnej, o przepisy będące niezgodne z Konstytucją RP oraz Konwencją o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności.

Organ rentowy wydał zaskarżoną decyzję w oparciu o przepisy wprowadzone na mocy art. 1 ustawy z 16 grudnia 2016 r. o zmianie ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (Dz. U. z 2016 r., poz. 2270) zwanej dalej „ustawą zmieniającą”. Należy zwrócić uwagę, że tym samym drugi raz zdecydowano się obniżyć emerytury osobom, które pełniły służbę na rzecz państwa totalitarnego, bowiem w ustawie z dnia 23 stycznia 2009 r. (Dz. U. z 2009, Nr 24, poz. 145) obniżono po raz pierwszy wskaźnik wysokości podstawy wymiaru emerytury za każdy rok służby w organach bezpieczeństwa państwa do 1990 r. z 2,6% do 0,7%. W aktualnie zaś zmienionych regulacjach, przepis art. 15c ustawy zaopatrzeniowej stanowi, że emerytura osoby pozostającej w służbie przed dniem 2 stycznia 1999 r. wynosi: 0% podstawy wymiaru - za każdy rok tej służby, a jej wysokości nie podwyższa się zgodnie z art. 15 ust. 2 i 3 ustawy nowelizowanej, jeżeli okoliczności uzasadniające podwyższenie wystąpiły w związku z pełnieniem służby na rzecz totalitarnego państwa, o której mowa w art. 13b. Wysokość emerytury ustalonej zgodnie z art. 15c ust. 1 i 2 ustawy zaopatrzeniowej nie może być wyższa niż miesięczna kwota przeciętnej emerytury, wypłaconej przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

W uzasadnieniu do projektu ustawy zmieniającej wskazano, że ma ona na celu wprowadzenie rozwiązań, zapewniających w pełniejszym zakresie zniesienie przywilejów emerytalnych, związanych z pracą w aparacie bezpieczeństwa PRL, przez ustalenie na nowo świadczeń emerytalnych i rentowych osobom pełniącym służbę na rzecz totalitarnego państwa w okresie od 22 lipca 1944 r. do 31 lipca 1990 r. Zatem ustawodawca zdecydował się na ponowne obniżenie wysokości emerytur policyjnych pracownikom, którzy wówczas pełnili służbę. W uzasadnieniu projektu, dotyczącego wprowadzenia ustawy zmieniającej, wskazano na konieczność kolejnego ograniczenia przywilejów emerytalnych i rentowych związanych z pracą w aparacie bezpieczeństwa Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej. Stwierdzono również, że emerytury i renty osób pełniących służbę, ustalono na znacznie korzystniejszych zasadach w porównaniu do osób pobierających te świadczenia na podstawie ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

W kontekście zasadności pierwszego obniżenia emerytur osób pełniących służbę w okresie PRL wypowiedział się Trybunał Konstytucyjny w wyroku z 20 stycznia 2010 r. (K 6/09) oraz Europejski Trybunał Praw Człowieka w decyzji z dnia 14 maja 2013 r. (15189/10), które stwierdziły, że nowe rozwiązania nie nałożyły na tę grupę emerytów nadmiernego obciążenia i dotyczyły jedynie praw nabytych niesłusznie. Orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego nie dawało możliwości postawienia zarzutu niekonstytucyjności wprowadzonych wówczas przepisów przez ustawodawcę. Wymaga podkreślenia, że Sąd Okręgowy w Warszawie wystosował pytanie prawne do Trybunału Konstytucyjnego w celu wypowiedzenia się co do zgodności z Konstytucją RP przepisów art. 15c, art. 22a oraz art. 13 ust. 1 lit. 1c w związku z art. 13b ustawy zaopatrzeniowej w brzmieniu nadanym przez art. 1 ustawy z dnia 16 grudnia 2016 r. o zmianie ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej,

Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (Dz. U. z 2016 r., poz. 2270). Pomimo zawiśnięcia sprawy przed Trybunałem Konstytucyjnym w dniu 27 lutego 2018 r. pod sygnaturą P 4/18, do dnia dzisiejszego nie zostało wydane orzeczenie w tej sprawie. Utrzymujący się stan prawny dał podstawę Sądowi Okręgowemu do rozpoznania zasadności wystosowanych zarzutów przez stronę odwołującą. W tej kwestii należało również kierować się wytycznymi Sądu Apelacyjnego, który nakazał prowadzić niniejsze postępowanie, a następnie wydać wyrok. Natomiast Europejski Trybunał Praw Człowieka potwierdził prawo ustawodawcy, chcącego wyeliminować niesprawiedliwe lub nadmierne świadczenia z ubezpieczeń społecznych, dążącego do likwidacji przywilejów byłych funkcjonariuszy reżimów totalitarnych do tego rodzaju działań. Równocześnie Trybunał zwrócił uwagę, że podjęte środki nie mogą być nieproporcjonalne.

Zdaniem Sądu Okręgowego ustawa zaopatrzeniowa, jak też wydana na jej podstawie decyzja, uzasadnia wątpliwości, co do jej zgodności z zasadą godności jednostki, zasadą rządów prawa, zasadą równości, zasadą proporcjonalności, z uwagi na jej wydanie po niemal 27 latach od transformacji ustrojowej oraz z zasadą sądowego wymiaru sprawiedliwości. Ustawa zaopatrzeniowa w art. 13b oraz art. 15c i art. 22a ponownie wprowadza odpowiedzialność zbiorową i swoim zakresem podmiotowym obejmuje, bez wyjątków, wszystkich byłych funkcjonariuszy organów bezpieczeństwa państwa, niezależnie od ich postawy patriotycznej, etycznej i moralnej, rodzaju wykonywanych czynności, czy zajmowanego stanowiska. Tego rodzaju regulacje zaprzeczają istocie zasady rządów prawa. Zasada ta oznacza obowiązek władz publicznych do traktowania osób w sposób adekwatny i proporcjonalny do ich postawy, zasług i przewinień. Niedopuszczalne zatem jest zastosowanie jakichkolwiek represji w stosunku do osób tylko za to, że pracowały lub służyły w okresie poprzedzającym zmianę ustroju państwa polskiego. Nawet uznanie, że niektóre instytucje funkcjonujące przed tą zmianą działały w sposób budzący dziś poważne wątpliwości prawne i moralne, nie uprawnia prawodawcy do stwierdzenia, że wszystkie osoby tam zatrudnione były przestępcami. W tym też kontekście, zdaniem Sądu, działania ustawodawcy, polegające na arbitralnym obniżeniu wysokości emerytury ubezpieczonego trudno uzasadnić dążeniem do jakiegokolwiek słusznego celu, leżącego w interesie publicznym. Zastosowanie nowego wskaźnika emerytury miało miejsce automatycznie, bez uwzględnienia charakteru faktycznie wykonywanych obowiązków oraz pełnionej funkcji przez odwołującą. Sąd Okręgowy zważył, że ustawa zmieniająca w gruncie rzeczy działała bez rozróżnienia pomiędzy funkcjonariuszami, którzy w rzeczywistości dopuścili się czynów przestępczych oraz tymi, którzy wykonywali obowiązki zgodnie z prawem.

Ponadto nie należy pominąć faktu, że zgodnie z art. 10 ust. 1 i 2 ustawy zaopatrzeniowej, prawo do emerytury policyjnej nie przysługuje funkcjonariuszowi skazanemu prawomocnym wyrokiem sądu za przestępstwo umyślne lub przestępstwo skarbowe umyślne, ścigane z oskarżenia publicznego, popełnione w związku z wykonywaniem czynności służbowych i w celu osiągnięcia korzyści majątkowej lub osobistej, albo za przestępstwo określone w art. 258 Kodeksu karnego lub wobec którego orzeczono prawomocnie środek karny pozbawienia praw publicznych za przestępstwo lub przestępstwo skarbowe, które zostało popełnione przed zwolnieniem ze służby. Jednakże w takim przypadku, prawomocnie skazanemu przestępcy przysługuje świadczenie na zasadach obowiązujących w powszechnym systemie emerytalnym. Przytoczony powyżej przepis wskazuje, że ustawa zaopatrzeniowa wprowadziła pozasądową zbiorową odpowiedzialność za nieokreślony czyn z naruszeniem prawa jednostki do sądu i sprawiedliwego procesu. Obniżono określonym podmiotom emerytury i renty w sposób bardziej niekorzystny, niż jest to obecnie dopuszczalne nawet wobec funkcjonariuszy prawomocnie skazanych przez Sąd za popełnione przestępstwa. Ci ostatni funkcjonariusze mogą zostać pozbawieni świadczeń emerytalnych, przysługujących służbom mundurowym przez obniżenie ich do poziomu przysługującego w ramach powszechnego systemu emerytalnego.

W ustalonym stanie faktycznym Zakład Emerytalno-Rentowy Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji wydał zaskarżoną decyzję jedynie na podstawie informacji o przebiegu służby ubezpieczonej, sporządzonej przez Instytut Pamięci Narodowej 26 kwietnia 2017 r. Ten dokument stanowił podstawę obniżenia przysługującej odwołującej emerytury. Wymaga przy tym podkreślenia, że powyższy dokument treściowo ogranicza się jedynie do stwierdzenia, że ubezpieczona pełniła służbę na rzecz totalitarnego państwa, o której jest mowa w art. 13b ustawy zaopatrzeniowej od 10 listopada 1976 r. do 10 maja 1990 r. Treść dokumentu nie precyzuje natomiast na jakiej dokładnie podstawie, służba ubezpieczonej została zakwalifikowana jako służba na rzecz państwa totalitarnego.

W tym kontekście, Sąd Okręgowy zwraca uwagę na pogląd wyrażony w postanowieniu Sądu Najwyższego z dnia 9 grudnia 2011 r., sygn. akt II UZP 10/11 – który też w całości podziela – zgodnie z którym Sąd Najwyższy nie jest związany treścią informacji IPN zarówno co do faktów, w tym zaświadczeniu o przebiegu służby, jak i co do oceny, czy służba była realizowana na rzecz organów bezpieczeństwa państwa. Z tego wynika, że ustalenia faktyczne i interpretacje prawne Instytutu Pamięci Narodowej nie mogą wiązać również Sądu rozpoznającego niniejszą sprawę. W obowiązującym stanie prawnym należało powołać się również na aktualne orzeczenie Sądu Najwyższego w sprawie o sygn. akt III UZP 1/20. W sprawie tej Sąd Najwyższy podjął uchwałę w składzie 7-osobowym, w której stwierdził, że kryterium „służby na rzecz totalitarnego państwa” określone w art. 13b ust. 1 ustawy zaopatrzeniowej powinno być oceniane na podstawie wszystkich okoliczności sprawy, w tym także na podstawie indywidualnych czynów i ich weryfikacji pod kątem naruszenia podstawowych praw i wolności człowieka. W ślad za uzasadnieniem powyższego rozstrzygnięcia Sądu Najwyższego, stwierdzenie pełnienia służby na rzecz totalitarnego państwa w okresie od 22 lipca 1944 r. do 31 lipca 1990 r. nie może być dokonane wyłącznie na podstawie informacji Instytutu Pamięci Narodowej - Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu (kryterium formalnej przynależności do służb), lecz na podstawie wszystkich okoliczności sprawy, w tym także na podstawie indywidualnych czynów i ich weryfikacji pod kątem naruszenia podstawowych praw i wolności człowieka, służących reżimowi komunistycznemu (art. 13b ust. 1 w związku z art. 13a ust. 1 ustawy z dnia 18 lutego 1994 r.). W tym też kontekście warto zwrócić uwagę na podsumowanie powyższego wątku, dokonane w uzasadnieniu uchwały z 16 września 2020 r., sygn. akt III UZP 1/20, gdzie Sąd Najwyższy stwierdził, że skoro sądu powszechnego nie wiąże informacja o przebiegu służby, to w razie stosownego zarzutu przeciwko osnowie tej informacji, Sąd będzie zobowiązany do rekonstrukcji jej przebiegu w konkretnym wypadku, na podstawie wszystkich okoliczności sprawy, w szczególności na podstawie długości okresu pełnienia służby, jej historycznego umiejscowienia w okresie od 22 lipca 1944 r. do 31 lipca 1990 r., miejsca pełnienia służby, czy też zajmowanego stanowiska (§ 59 uchwały SN). W tym zakresie Sąd Najwyższy zwrócił uwagę na potrzebę sięgania do opinii służbowych funkcjonariuszy, uwzględniania ogólnych reguł dowodzenia: rozkładu ciężaru dowodu, dowodu prima facie, domniemań faktycznych, wynikających z informacji o przebiegu służby (§ 60 uchwały SN). Wskazano, że przy ocenie zasadności objęcia konkretnej osoby zakresem ustawy, okolicznością której nie można pominąć jest sam fakt weryfikacji w 1990 r. (§ 92 uchwały SN).

W konsekwencji powyższego, w niniejszym postępowaniu Sąd Okręgowy przeprowadził postępowanie dowodowe w wyniku którego ustalił, iż w przypadku ubezpieczonej I. S. nie zachodziły okoliczności, pozwalające na zakwalifikowanie jej służby w okresie od 10 listopada 1976 r. do 10 maja 1990 r. za służbę na rzecz państwa totalitarnego. Zebrany w sprawie materiał dowodowy zdaniem Sądu nie daje jakichkolwiek podstaw do stanowczego i jednoznacznego ustalenia, że ubezpieczona swoimi działaniami w jakikolwiek sposób naruszyła prawa człowieka podczas służby, bądź też popełniła jakiegokolwiek przestępstwo ścigane z oskarżenia publicznego czy prywatnego.

Sąd zwrócił przy tym uwagę, że podstawą wydania informacji o przebiegu służby przez IPN była służba I. S. w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych na stanowisku inspektora- specjalisty tłumacza. Niemniej jednak z dostępnych w sprawie dokumentów nie wynika, by odwołująca wykonywała jakiegokolwiek czynności związane z wypełnianiem zadań Służby Bezpieczeństwa, skierowanymi przeciwko opozycji demokratycznej, Kościołowi bądź związkom zawodowym. Wykonywane obowiązki tłumacza, polegające na przekładzie dokumentów z języka niemieckiego i rosyjskiego, nie skutkowały ponoszeniem strat przez obywateli lub uniemożliwianiu działania opozycji demokratycznej. Sąd dał przy tym wiarę zeznaniom odwołującej, która zeznała, że wykonywał obowiązki służbowe zgodnie z prawem. Pracę z powodzeniem kontynuował po zmianach ustrojowych państwa, pracując od 1990 r. w Instytucie (...), a następnie w Interpolu. Ubezpieczona z powodzeniem realizował się w swojej funkcji zawodowej, przyczyniając się do lepszego funkcjonowania organów Rzeczypospolitej Polskiej. Również i ta okoliczność zdaniem Sądu przemawia za brakiem podstaw do przypisania odwołującej działań, polegających na naruszaniu podstawowych praw i wolności człowieka, służących reżimowi komunistycznemu w okresie sprzed 1990 r.

Jednocześnie wskazać należy, że zgodnie z zasadą kontrydiktoryjności obowiązującą w procesie cywilnym, to na stronach postępowania ciąży obowiązek udowodnienia swoich twierdzeń poprzez prezentowanie materiału dowodowego na ich poparcie. W myśl art. 232 k.p.c. to strony są obowiązane wskazywać dowody dla stwierdzenia

faktów, z których wywodzą skutki prawne. Zasada kontrydiktoryjności i dowodzenia swoich twierdzeń obowiązuje również w odrębnym postępowaniu w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 grudnia 2008r., I UK 151/08). Zaskarżenie decyzji organu emerytalnego nie powoduje zmiany w rozkładzie ciężaru dowodu. Natomiast w sytuacji, gdy zmiana decyzji organu rentowego następuje niejako z inicjatywy organu, to na organie spoczywa powinność udowodnienia faktów z których wywodzi skutki prawne w postaci zmiany decyzji. Tymczasem w przedmiotowej sprawie, organ rentowy nie wykazał się inicjatywą dowodową i nie zakwestionował argumentów przedstawionych przez stronę odwołującą, a dotyczących zadań wykonywanych od 10 listopada 1976 r. do 10 maja 1990 r. Swoje stanowisko w zakresie oceny przebiegu służby odwołującej, oparł wyłącznie na informacji Instytutu Pamięci Narodowej, nie czyniąc zadość obowiązkowi dowodzenia, o którym była mowa. Jednocześnie w ocenie Sądu w świetle wspomnianych wyżej rozważań prawnych i poglądów orzecznictwa nie sposób przyjąć, że do zastosowania ustawy wystarczający jest sam fakt potwierdzenia prawidłowości informacji o przebiegu służby w świetle ww. ustawy przez Instytut Pamięci Narodowej.

Podkreślić przy tym należy, że świadczenie emerytalne odwołującej zostało już uprzednio obniżone na podstawie ustawy nowelizującej ustawę zaopatrzeniową z 2009 r. W tym stanie rzeczy, Sąd uznał obniżenie w skarżonej decyzji z 25 lipca 2017 r. emerytury I. S. za ponowną sankcję, naruszającą zasadę *ne bis in idem*. Pierwsza zmiana, obniżająca świadczenia emerytalne w związku ze służbą w tych jednostkach, wprowadzona została w 2009 r. i skutecznie zaimplementowała zasadę sankcjonowanej odpowiedzialności za tę służbę, zabierając tym funkcjonariuszom uprzywilejowany przelicznik 2,6% za rok służby i wprowadzając w jego miejsce przelicznik 0,7%. I. S. został zatem skutecznie na podstawie prawa ubezpieczeń społecznych poddany negatywnej ocenie za swoją służbę w jednostkach organów bezpieczeństwa PRL. Sąd Najwyższy w uchwale z 16 września 2020 r. podkreślił, że obecna, powtórna ingerencja nie niesie ze sobą żadnych nowych argumentów, bo za taki nie można uznać faktu, że poprzednia regulacja nie była pełna (zob. uzasadnienie projektu do ustawy nowelizującej). Nie odkryto nowych aspektów działań funkcjonariusza, czy też wręcz nie zastosowano metody indywidualnej oceny służby. (por. Uchwała SN z 16.09.2020 r., III UZP 1/20, OSNP 2021, nr 3, poz. 28.).

Wobec powyższego, Sąd Okręgowy zważył, że w przypadku odwołującej przepisy ustawy zmieniającej z dnia 16 grudnia 2016 r. nie mogły mieć zastosowania. W ocenie Sądu, biorąc pod uwagę, że w toku procesu nie ujawniono żadnych dowodów przestępczej czy bezprawnej działalności I. S., zarzut współudziału w bezprawiu w okresie pełnienia służby od 10 listopada 1976 r. do 10 maja 1990 r., bez badania indywidualnej winy i popełnionych czynów, uzasadnia naruszenie zasady godności wobec odwołującej.

Stwierdzając zatem brak podstaw do zastosowania art. 15c w zw. z art. 32 ust. 1 pkt 1 ustawy zaopatrzeniowej, na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c., Sąd Okręgowy zmienił zaskarżoną decyzję z dnia 25 lipca 2017 r. Nr: (...) (...) (...) w ten sposób, że zobowiązał Dyrektora Zakładu Emerytalno-Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji do przeliczenia emerytury I. S., poczynając od dnia 1 października 2017 roku z pominięciem art. 15c w zw. z art. 32 ust. 1 pkt. 1 Ustawy z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Służby Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (Dz. U. z 2016 r. poz. 708 z późn. zm.) w brzmieniu nadanym w ustawie z dnia 16 grudnia 2016 roku o zmianie ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Służby Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (Dz. U. z dnia 30 grudnia 2016 r.), o czym orzeczono w rozstrzygnięciu wyroku.